

Avizul Comitetului Economic și Social European

Violența împotriva femeilor ca problemă care ține de drepturile omului: situația actuală a măsurilor în întreaga UE

(aviz din proprie inițiativă)

(C/2025/2005)

Raportor: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Coraportoare: **Dovilė JUODKAITĖ**

Consiliere	Lidia FERNANDEZ MONTES (pentru raportorul Grupului II) Ugnė GRIGAITĖ (pentru coraportorea Grupului III) Laura NUÑO GÓMEZ (pentru Grupul II)
Decizia Adunării Plenare	18.1.2024
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	4.2.2025
Data adoptării în sesiunea plenară	26.2.2025
Sesiunea plenară nr.	594
Rezultatul votului (pentru/împotriva/abțineri)	155/2/6

1. Concluzii și recomandări

1.1. Violența împotriva femeilor și a fetelor este o încălcare a drepturilor omului și una dintre cele mai persistente forme de discriminare pe motive de gen. Organizația Mondială a Sănătății (OMS) raportează că, la nivel mondial, aproximativ 30 % dintre femei sunt victime ale violenței partenerului intim în cursul existenței lor.

1.2. Orice formă de violență împotriva femeilor, în special în relațiile familiale sau conjugale, reprezintă o problemă serioasă pentru sănătatea publică și clinică și o încălcare gravă a drepturilor omului în cazul femeilor.

1.3. CESE consideră că această problemă trebuie să fie abordată fără întârziere și solicită ratificarea și punerea în aplicare a Convenției nr. 190 a Organizației Internaționale a Muncii privind violența și hărțuirea (în special Recomandarea 206) și a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), precum și promovarea și punerea în aplicare a ambelor convenții în toate statele membre, inclusiv de către UE.

1.4. CESE consideră că Directiva (UE) 2024/1385 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice ar trebui să abordeze toate formele de violență împotriva femeilor care nu au fost încă incluse în text, cum ar fi violența instituțională, prostituția, pornografia în scopuri comerciale sau de exploatare, exploatarea reproductivă, violența indirectă, supunerea chimică și hărțuirea stradală, precum și hărțuirea sexuală, hărțuirea pe criterii de gen și sterilizarea forțată a femeilor cu handicap, printre altele.

1.5. CESE consideră că violența sexuală și violul ar trebui incluse în directivă ca forme de violență și incriminate în temeiul absenței consimțământului (după modelul prevederilor Convenției de la Istanbul). Este necesară o definiție a „consimțământului” în contextul violenței sexuale. La baza conceptului de violență sexuală se află existența sau absența consimțământului.

1.6. CESE consideră că violența împotriva femeilor și a fetelor, inclusiv violul, ar trebui să fie inclusă în categoria „infracțiunilor incriminate de UE” menționate la articolul 83 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

1.7. CESE consideră că ar trebui incluse măsuri specifice în domeniul dialogului social, al negocierii colective și al negocierilor necesare cu partenerii sociali, pentru a stimula ocuparea forței de muncă și a promova angajabilitatea victimelor violenței de gen, asigurând o mai mare protecție a vieții private a victimelor și medii sigure pentru toate femeile, precum și pentru a combate hărțuirea sexuală la locul de muncă.

1.8. De asemenea, ar trebui să se acorde o atenție deosebită femeilor și fetelor aparținând minorităților etnice și/sau culturale, cum ar fi persoanele de etnie romă și femeile migrante, în special cele aflate din punct de vedere administrativ în situație de ședere ilegală, punându-se în aplicare măsuri de sprijin specifice pentru a le proteja împotriva discriminării sistemice și a violenței instituționale. Mai mult, atunci când infracțiunile comise împotriva lor au ca motiv apartenența lor etnică, trebuie să se țină seama de acest lucru în urmărirea penală a infractorilor.

1.9. Femeile cu handicap sunt victime ale discriminării multiple și intersecționale, atât din cauza genului, cât și a handicapului lor. În pofida faptului că femeile cu handicap sunt expuse într-o măsură mai mare riscului de a se confrunta cu violența domestică, directiva nu prevede obligația de a dezagrega datele statistice în funcție de handicap, iar această lacună ar trebui remediată.

1.10. CESE este îngrijorat de faptul că articolele finale ale directivei nu fac nicio trimitere la incriminarea sterilizării forțate. În acest context, acest tip de violență ar trebui să fie considerat o problemă de sănătate publică cu consecințe pe termen lung.

1.11. CESE este preocupat de faptul că violența fizică, psihologică și sexuală, care constituie elemente constitutive ale prostituției, nu au fost incluse ca forme de violență împotriva femeilor, după modelul abordării adoptate de Directiva 2011/36/UE⁽¹⁾ privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia. De asemenea, CESE consideră că Directiva (UE) 2024/1385 ar fi trebuit să includă ca forme de violență împotriva femeilor și maternitatea în scopuri comerciale, precum și exploatarea reproductivă.

1.12. CESE constată cu îngrijorare că restricțiile privind întreruperea liberă și voluntară a sarcinii în condiții de siguranță și hărțuirea femeilor în acest context (în special în vecinătatea clinicilor) nu au fost considerate forme specifice de violență împotriva femeilor.

1.13. CESE este profund îngrijorat de acele opinii, exprimate în special de grupuri religioase fundamentaliste, care perpetuează concepții patriarhale, refuzând să considere violența împotriva femeilor și a fetelor ca formă specifică de violență ce decurge din statutul lor de femei. De asemenea, CESE este îngrijorat de activitățile extremei drepte, care subminează obiectivul egalității între femei și bărbați și neagă violența structurală și discriminarea la care sunt supuse femeile și fetele, aducând astfel atingere valorilor și principiilor menționate la articolul 2 din TFUE.

1.14. Educația joacă un rol crucial în modelarea rolurilor și a stereotipurilor de gen; ca atare, ar trebui să se pună un accent mai puternic pe rolul său preventiv – inclusiv pe educația sexuală – în toate etapele educației. Comunitatea educațională, diferitele organizații ale societății civile (în special organizațiile pentru apărarea drepturilor omului și organizațiile feministe), partenerii sociali și comunitățile vizate ar trebui să fie incluse în mod explicit în cooperarea instituțională pentru a preveni și a combate violența bazată pe gen.

2. Observații generale

2.1. Violența împotriva femeilor și fetelor este o încălcare a drepturilor omului și reprezintă una dintre cele mai persistente forme de discriminare de gen: ipostaza ei cea mai gravă și cea mai brutală este asasinarea femeilor pentru simplul motiv că sunt femei, adică feminicidul. O analiză a statisticilor arată că 2 din 10 femei au fost victime ale violenței fizice și/sau sexuale exercitate de către partener sau de către un prieten, 3 din 10 au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale de către o rudă sau un membru al familiei; 10 din 20 de femei s-au confruntat cu hărțuirea sexuală; și cel puțin 2 femei sunt ucise în fiecare zi în UE de partenerul intim sau de un membru al familiei.

⁽¹⁾ JO L 101, 15.4.2011, p. 1.

2.2. OMS raportează că aproximativ 30 % dintre femei sunt victime ale violenței partenerului intim în cursul existenței lor. Variațiile de la nivel regional sunt semnificative.

2.3. OMS recunoaște că violența împotriva femeilor, în special în contextul relațiilor familiale sau conjugale, reprezintă o problemă majoră pentru sănătatea publică și clinică și o încălcare a drepturilor omului în cazul femeilor. Această problemă reflectă, de asemenea, amploarea disparității de gen și a discriminării cu care se confruntă femeile. Repercusiunile unei astfel de violențe asupra sănătății fizice, mintale, sexuale și reproductive pot persista de-a lungul întregii vieți a unei femei.

2.4. CESE consideră că este esențial și urgent să se abordeze această problemă și, prin urmare, solicită ca în toate statele membre să se promoveze ratificarea și punerea în aplicare de către fiecare dintre aceste state a Convenției Organizației Internaționale a Muncii privind violența și hărțuirea (Convenția nr. 190 a OIM) și, în special, a Recomandării 206 privind violența și hărțuirea, precum și a Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

2.5. CESE salută Directiva (UE) 2024/1385 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice ⁽²⁾ – cea mai cuprinzătoare lege pentru combaterea eficace a violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Directiva incriminează la nivelul UE anumite forme de violență împotriva femeilor, atât offline, cât și online, și impune statelor membre să instituie măsuri solide de prevenire, protecție, acces la justiție, sprijin, coordonare și cooperare între autorități.

2.6. Scopul principal al prezentului aviz este de a furniza o evaluare a deficiențelor identificate în textul final al directivei, inclusiv formele și mijloacele de manifestare a violenței împotriva femeilor și a fetelor care nu sunt încă acoperite de directiva menționată. El este menit să ofere o perspectivă care să vizeze cu adevărat o politică comună cuprinzătoare împotriva violenței bazate pe gen, oferind o strategie cuprinzătoare și eficace împotriva acestei încălcări a drepturilor omului în cadrul Uniunii.

2.7. CESE consideră că directiva ar trebui să includă toate formele de violență împotriva femeilor care nu au fost încă incluse, cum ar fi violența instituțională, prostituția, pornografia în scopuri comerciale sau de exploatare, exploatarea reproductivă, violența indirectă, supunerea chimică și hărțuirea stradală, precum și hărțuirea sexuală, hărțuirea pe criterii de gen și sterilizarea forțată a femeilor cu handicap, printre altele.

2.8. CESE consideră că este important să se asigure un nivel mai ridicat de protecție a vieții private a victimelor, deoarece formularea actuală a articolului 20 ar putea constitui o ingerință în viața privată a victimelor și le-ar putea expune unor judecăți privind comportamentul lor, generând o victimizare secundară.

2.9. În acest sens, CESE consideră că violența sexuală și violul ar trebui incluse în directivă ca forme de violență și incriminate în temeiul absenței consimțământului. Este necesară o definiție a „consimțământului” în contextul violenței sexuale. La baza conceptului de violență sexuală se află existența sau absența consimțământului.

2.10. CESE consideră că violența împotriva femeilor și a fetelor, inclusiv violul, ar trebui să fie inclusă în categoria „infrațiunilor incriminate de UE” menționate la articolul 83 alineatul (1) din TFUE.

2.11. CESE consideră, de asemenea, că ar trebui incluse măsuri specifice în domeniul dialogului social, al negocierii colective și al negocierilor necesare cu partenerii sociali, pentru a stimula ocuparea forței de muncă și a promova angajabilitatea victimelor violenței de gen, asigurând totodată o mai mare protecție a vieții private a victimelor și medii sigure pentru toate femeile, precum și combătând hărțuirea sexuală la locul de muncă, așa cum s-a convenit deja în 2007 în Acordul-cadru autonom privind hărțuirea și violența la locul de muncă ⁽³⁾.

⁽²⁾ Directiva (UE) 2024/1385 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 mai 2024 privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (JO L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj>).

⁽³⁾ <https://www.etuc.org/en/framework-agreement-harassment-and-violence-work>.

2.12. De asemenea, ar trebui să se acorde o atenție deosebită femeilor și fetelor aparținând minorităților etnice și/sau culturale, cum ar fi persoanele de etnie romă și femeile migrante, în special cele aflate din punct de vedere administrativ în situație de ședere ilegală, punându-se în aplicare măsuri de sprijin specifice pentru a le proteja împotriva discriminării sistemice și a violenței instituționale. Mai mult, atunci când infracțiunile comise împotriva lor au ca motiv apartenența lor etnică, trebuie să se țină seama de acest lucru în urmărirea penală a infractorilor.

2.13. CESE consideră, de asemenea, că Directiva (UE) 2024/1385 ar fi trebuit să se concentreze mai mult asupra femeilor cu handicap și își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că nu se face nicio trimitere la incriminarea sterilizării forțate.

2.14. Legătura dintre gen, dizabilități și violență este complexă. Femeile cu handicap sunt victime ale discriminării multiple și intersecționale, atât din cauza genului, cât și a handicapului lor. Femeile cele mai vulnerabile la acest risc sunt cele cu boli mintale și cu dizabilități psihosociale și/sau intelectuale. În acest context, acest tip de violență ar trebui să fie considerată o problemă de sănătate publică cu consecințe pe termen lung.

2.15. În pofida dovezilor de la nivel mondial care arată că femeile cu handicap sunt de două până la cinci ori mai expuse riscului de a se confrunta cu violența domestică în comparație cu femeile fără handicap ⁽⁴⁾, și a faptului că impactul asupra sănătății fizice și mintale și a bunăstării femeilor cu handicap este considerabil, directiva nu prevede obligația de a dezagrega datele statistice în funcție de handicap.

2.16. CESE este preocupat de faptul că violența fizică, psihologică și sexuală, care constituie elemente constitutive ale prostituției, nu au fost incluse printre formele de violență împotriva femeilor, după modelul abordării adoptate de Directiva 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, care propune ca statele membre să adopte măsurile necesare pentru a incrimina utilizarea serviciilor care fac obiectul exploatarei prostituției altor persoane sau al altor forme de exploatare sexuală.

2.17. CESE consideră, de asemenea, că măsurile prevăzute la articolul 11 din Directiva 2011/36/UE ar trebui disociate de dispozițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva 2004/81/CE a Consiliului ⁽⁵⁾, care prevede că perioada de reflecție nu conferă niciun drept de ședere.

2.18. De asemenea, CESE consideră că Directiva (UE) 2024/1385 ar fi trebuit să includă ca forme de violență împotriva femeilor și maternitatea de substituție în scopuri lucrative și comerciale, precum și exploatarea reproductivă.

2.19. Comitetul consideră că îndrumarea victimelor către servicii de sprijin nu ar trebui să fie doar gratuită, efectuată în timp util și în mod coordonat, ci și să aibă un caracter prioritar și urgent. Este important ca serviciile de sprijin să instituie un „pachet de bază” și ca sprijinul acordat victimelor să fie considerat un domeniu specific care necesită o sensibilizare și o monitorizare sporite.

2.20. CESE reamintește că cadrul general al UE pentru protecția drepturilor victimelor tuturor infracțiunilor, inclusiv Strategia UE privind drepturile victimelor (2020-2025) și propunerea de revizuire a Directivei privind drepturile victimelor, este un cadru orizontal și se aplică tuturor victimelor criminalității, subliniind că este important să se asigure drepturi, sprijin și servicii cuprinzătoare pentru victime, care să țină seama de diversitatea victimelor în cauză.

2.21. Dispozițiile cu privire la dreptul la sprijin și la protecție ar trebui să se bazeze pe nevoile individuale ale victimelor, solicitând autorităților să se asigure că evaluările individuale iau în considerare caracteristicile personale ale victimelor, inclusiv sexul și genul ⁽⁶⁾. Victimele violenței împotriva femeilor și ale violenței domestice sunt considerate, în conformitate cu Directiva privind drepturile victimelor, victime vulnerabile care au nevoie de sprijin specializat și de măsuri de protecție, cum ar fi sprijinul psihologic oferit în mod gratuit victimelor vulnerabile atât timp cât este necesar.

⁽⁴⁾ Hughes K, Bellis MA, Jones L, Wood S, Bates G, Eckley L, McCoy E, Mikton C, Shakespeare T, Officer A. Prevalence and risk of violence against adults with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *Lancet*. 2012 Apr 28;379(9826):1621-9. doi: 10.1016/S0140-6736(11)61851-5. Epub 2012 Feb 28. PMID: 22377290.

⁽⁵⁾ Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente (JO L 261, 6.8.2004, p. 19).

⁽⁶⁾ JO C, C/2024/1592, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1592/oj>.

2.22. CESE salută dispozițiile privind formarea și informarea profesioniștilor, care sunt acoperite pe larg de directivă la articolul 36. CESE a solicitat deja să se furnizeze informații, să se comunice cu victimele violenței de gen și să li se acorde sprijin, în funcție de propriile lor nevoi, astfel încât să se faciliteze raportarea și urmărirea penală eficientă a acestor infracțiuni ⁽⁷⁾.

2.23. CESE este preocupat de lipsa de coordonare între serviciile generale (cum ar fi serviciile de îngrijire a sănătății fizice și mintale) și serviciile specializate în combaterea violenței împotriva femeilor. Este esențial să existe o colaborare intersectorială între serviciile specializate de sprijinire a victimelor, serviciile de asistență socială, sectoarele îngrijirii sănătății fizice și mintale, autoritățile de aplicare a legii și sistemul judiciar.

2.24. CESE constată că serviciile din domeniul sănătății, inclusiv serviciile de sănătate mintală, sexuală și reproductivă, ar fi trebuit să fie incluse în lista serviciilor esențiale de sprijinire a victimelor din Directiva (UE) 2024/1385. CESE îndeamnă toate statele membre ale UE să elimine toate obstacolele din calea accesului la serviciile de contracepție de urgență și de întrerupere liberă și voluntară a sarcinii în urma violului.

2.25. Având în vedere rolul pe care îl joacă educația în modelarea rolurilor și a stereotipurilor de gen, ar trebui să se pună un accent mai puternic pe rolul său preventiv – inclusiv pe educația sexuală – în toate etapele educației. În plus, comunitatea educațională, diferitele organizații ale societății civile (în special organizațiile pentru apărarea drepturilor omului și organizațiile feministe), partenerii sociali și comunitățile vizate ar trebui să fie incluse în mod explicit în cooperarea instituțională. Educația și informațiile accesibile privind sănătatea reproductivă ar trebui să fie orientate către nevoile specifice ale femeilor și ale fetelor și adaptate la aceste necesități, inclusiv prin furnizarea în formate ușor de citit și de înțeles, astfel încât să ajungă la femeile și fetele din diferite medii culturale și sociale, la cele cu diferite dizabilități, la cele analfabete și la cele aparținând altor grupuri vulnerabile ⁽⁸⁾.

2.26. Mass-media joacă un rol puternic în împărtășirea de informații care pot perpetua sau contesta discursurile dăunătoare legate de violența bazată pe gen, contribuind la răspunsurile societale și publice la violența bazată pe gen și având un impact asupra acestora. Ca atare, ea ar trebui să urmeze principiile profesionalismului și eticii în raportarea cu privire la violența de gen ⁽⁹⁾.

2.27. CESE consideră că barierele în calea accesului la sănătatea sexuală și reproductivă și la drepturile aferente reprezintă o formă specifică de violență împotriva femeilor și, prin urmare, ar trebui considerate ca atare, la fel ca în cazul violenței ginecologice și obstetrice.

2.28. CESE constată cu îngrijorare că restricțiile existente cu privire la întreruperea liberă și voluntară a sarcinii în condiții de siguranță, și hărțuirea cu care se confruntă femeile în acest context, în special în vecinătatea clinicilor, nu au fost considerate forme specifice de violență împotriva femeilor. Drepturile femeilor asupra propriei sexualități și drepturile lor reproductive trebuie să le garanteze dreptul de a putea decide liber cu privire la întreruperea voluntară a sarcinii și dreptul la avort. Date fiind atacurile sistematice din partea grupurilor fundamentaliste și de extremă dreaptă, CESE consideră că este necesar să se introducă în statele membre măsuri juridice pentru a garanta nu numai acest drept, ci și libera sa exercitare.

2.29. De asemenea, Comitetul constată cu îngrijorare că directiva nu a luat în considerare dreptul orfanilor victimelor violenței împotriva femeilor de a avea o viață împlinită, în condiții de libertate și de egalitate.

2.30. CESE solicită ca furnizorii de servicii de sănătate mintală să promoveze căi de vindecare și bunăstare și să garanteze siguranța persoanelor care au supraviețuit violenței bazate pe gen și violenței sexuale. Toți profesioniștii din domeniul sănătății mintale ar trebui să aibă o bună înțelegere a factorului de gen și a dinamicii diferitelor tipuri de violență împotriva femeilor, în special a caracteristicilor specifice ale violenței domestice, violenței sexuale și violenței partenerului intim, a efectelor acestora asupra sănătății mintale și a intersectării violenței partenerului intim și a sănătății mintale cu alte forme de opresiune, inclusiv rasismul, transfobia, discriminarea bazată pe abilitate și sărăcia.

⁽⁷⁾ JO C 443, 22.11.2022, p. 93 punctul 3.22 și JO C, C/2024/1592, 5.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/1592/oj>.

⁽⁸⁾ JO C 443, 22.11.2022, p. 93.

⁽⁹⁾ *Reporting on violence against women and girls: a handbook for journalists* (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371524>).

2.31. Lipsa furnizării de îngrijiri, de servicii și de sprijin în materie de sănătate mintală pentru femeile care au fost victime ale violenței domestice, și care se confruntă invariabil cu consecințe grave asupra sănătății mintale din cauza traumei provocate de această violență, reprezintă o încălcare gravă a drepturilor omului. În plus, lipsa accesului la facilități care le-ar putea ajuta să-și reconstruiască viața, cum ar fi accesul la un nivel de trai adecvat și la protecție socială, la reabilitare și capacitate, la muncă și angajare și la justiție, ar constitui, de asemenea, o încălcare a drepturilor omului.

2.32. CESE este profund îngrijorat de acele opinii, exprimate în special de grupuri religioase fundamentaliste, care perpetuează concepții patriarhale, refuzând să considere violența împotriva femeilor și a fetelor ca formă specifică de violență ce decurge din statutul lor de femei. De asemenea, CESE este îngrijorat de activitățile extremei drepte, care subminează obiectivul egalității între femei și bărbați și neagă violența structurală și discriminarea la care sunt supuse femeile și fetele, aducând astfel atingere valorilor și principiilor menționate la articolul 2 din TFUE.

3. Observații specifice

3.1. În scopul pregătirii prezentului aviz din proprie inițiativă, au fost concepute două misiuni de țară menite să analizeze perspectivele naționale și punerea în aplicare a cerințelor juridice existente și viitoare pentru a proteja victimele violenței bazate pe gen și ale violenței domestice. Cele două țări selecționate pentru efectuarea acestor vizite au fost Lituania și Spania. Anexa 1 prezintă un rezumat al principalelor rezultate ale vizitelor la nivel de țară, care evidențiază contribuțiile primite pe această temă din partea organizațiilor societății civile (OSC) și a partenerilor sociali, precum și a autorităților naționale responsabile ⁽¹⁰⁾.

Bruxelles, 26 februarie 2025.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Oliver RÖPKE

⁽¹⁰⁾ <https://www.eesc.europa.eu/ro/our-work/opinions-information-reports/opinions/violence-against-women-human-rights-issue-state-play-measures-across-eu>.